

תזכיר חוק

א. שם החוק המוצע

חוק דיוני מעצר באמצעים טכנולוגיים (הוראות שעה – נגיף הקורונה החדש) התש"ף-2020.

ב. מטרת החוק המוצע והצורך בו

כחלק ממכלול המאמצים למניעת התפשטות נגיף Novel Coronavirus nCov-2019 (להלן: "נגיף קורונה" או "הנגיף" או "המחלה"), ונוכח דרכי הפצתו והעליה המתמדת בהיקף הנדבקים בו, הותקנו מאז חודש מרץ 2020 על ידי הממשלה מגוון תקנות שעת חירום שמטרתן לצמצם את השכיחה של אזרחים במרחב הציבורי ולמנוע התקהלויות (ראו למשל: תקנות שעת חירום (נגיף הקורונה החדש – הגבלת פעילות), התש"ף-2020 (ק"ת התש"ף, עמ' 812), ותקנות שעת חירום (הגבלת מספר העובדים במקום עבודה לשם צמצום התפשטות נגיף הקורונה החדש), התש"ף-2020 (ק"ת התש"ף, עמ' 820). בתוך כך הותקנו הוראות שנועדו למנוע הדבקה של השוהים במתקני הכליאה, עצורים ואסירים, על ידי צמצום מגעם עם יתר האוכלוסייה, וזאת על מנת ליתן מענה לחשש המוגבר מהדבקה במקומות אלה בהם מוחזקים אנשים בשטח מחיה סגור ותחום העלול להוות כר פורה להתפשטות הנגיף (ראו: תקנות שעת חירום (מניעת כניסת מבקרים ועורכי דין למקומות מעצר ובתי הסוהר), התש"ף-2020 (ק"ת התש"ף, עמ' 752). מצב החירום המיוחד הביא גם לצמצום הדיונים בערכאות השיפוטיות השונות. כך, בבתי המשפט ובבתי הדין הצבאיים מתקיימים רק דיונים שנקבעו כדחופים ובהם דיוני מעצרים. נוכח חובת הנוכחות של עצורים (חשודים ונאשמים) הקבועה בדין ביחס לדיוני מעצרים וחשיבות השתתפותם בהליכים אלה בהם נידונה חירותם - מזה, ונוכח החשש המוגבר מהתפשטות הנגיף במקומות המעצר ובבתי הסוהר עקב סיכויי ההדבקה הגבוהים בעת שינוע יום יומי של קבוצות עצורים לדיונים בבתי משפט, שהייתם במקום והחזרתם למתקני הכליאה - מזה, עולה הצורך בתקופה שבה קיימת התפשטות רחבת היקף ומהירה של הנגיף במדינה, לאפשר קיום דיוני מעצרים שלא בנוכחות העצור, אלא בהשתתפותו באמצעות מכשירים טכנולוגיים.

ההגבלות שנדרש להטיל על מנת להתמודד עם הסכנות הטמונות בהתפשטות המגיפה, משתנות באופן תדיר בהתאם לקצב התפשטות הנגיף והיקף התפשטותו. גם לאחר שיפור במצב התחלואה והתפשטות הנגיף במדינה וכתוצאה ממנה הקלה בהגבלות המוטלות על האזרחים, המגפה טרם מוגרה. כל עוד לא נמצא חיסון או תרופה לנגיף, סכנת התפשטות רחבת היקף של הנגיף במדינה עודנה קיימת, ובתוך כך חשש מוגבר להדבקה המונית של השוהים במקומות המעצר ובבתי הסוהר. על כן, על שירות בתי הסוהר ומערכת המשפט להיערך לאפשרות של התפרצות רחבת היקף של הנגיף כך שלא ניתן יהיה לשנע עצורים לדיוני מעצר בבית המשפט.

על רקע זה, ועל מנת להתכונן כדבעי לאפשרות של התפרצות "גל שני" של הנגיף, עולה הצורך להסמיך את שר המשפטים יחד עם השר לביטחון פנים להכריז במשותף כי בשל התפשטות רחבת היקף של נגיף הקורונה והחשש הממשי להדבקה אוכלוסיית בתי הסוהר במגעם עם שאר האוכלוסייה, לא ניתן

לקיים דיוני מעצר בנוכחות העצורים בבית משפט כמתחייב מהוראות חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: "חוק המעצרים"), וסמכות זהה לשר הביטחון, לאחר התייעצות עם שר המשפטים, להכריז כאמור ביחס לדיוני מעצר של עצורים המתקיימים בבית דין צבאי לפי חוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955 (להלן: "חוק השיפוט הצבאי"). הכרזה זו תיתן אפשרות "להחיות" את המנגנון הקבוע בהצעה בהתאם להתפשטות התחלואה ורק כאשר הדבר ידרש.

החוק המוצע נועד להעמיד תשתית נורמטיבית אשר תאפשר לעצורים להשתתף בדיונים הנוגעים למעצרים שמתקיימים בבתי המשפט ובתי הדין הצבאיים, באמצעים טכנולוגיים, חלף נוכחות פיזית ותוך צמצום סכנת הידבקותם והדבקת אוכלוסיית מקומות המעצר ובתי הסוהר. בנוסף, כצעד משלים להתמודדות עם החשש להדבקת עצורים והתפשטות הנגיף בתוך מקומות המעצר ובתי הסוהר, לצד ההוראות הקובעות כי דיוני המעצר יתקיימו שלא בנוכחות העצור אלא בהשתתפותו באמצעים טכנולוגיים, ונוכח הפגיעה הנובעת מקיום הדיון באופן זה, מוצע לערוך מספר תיקונים בחוק המעצרים, ובחוק השיפוט הצבאי בהתאמה, שיש בהם כדי לצמצם את היקף המעצרים במצב החירום המיוחד למעצרים החיוניים בלבד.

ג. עיקרי החוק המוצע

עיקר 1 (פרק א' לחוק, סעיפים 1 - 5) - מוצע לתת סמכות משותפת לשר המשפטים ולשר לביטחון הפנים (להלן: "השרים") להכריז יחד כי בשל התפשטות רחבת היקף של נגיף הקורונה והחשש הממשי להדבקת אוכלוסיית בתי הסוהר במגעם עם שאר האוכלוסייה, לא ניתן לקיים דיוני מעצר בנוכחות העצורים כמתחייב מהוראות סעיפים 16(2) ו-57 לחוק המעצרים. וזאת, ביחס למדינה כולה או לחלק ממנה. משהכריזו השרים כאמור יחולו הוראות מיוחדות שיקבעו בחוק המעצרים לעניין אופן קיום דיון המעצר, בהשתתפות העצור, חלף נוכחותו, לעניין הגורם המאשר הגשת בקשות להארכת מעצר חשודים ונאשמים במשטרה ובתביעה, לפי העניין, ולעניין השיקולים שעל בית המשפט לשקול בבואו ליתן צו מעצר כאמור. לפי המוצע, השרים יהיו גם מוסמכים להאריך יחד את ההכרזה האמורה, לגבי המדינה כולה או חלק ממנה, או לבטלה יחד כאמור, ככל שהנסיבות בשלן הכריזו כאמור אינן מתקיימות עוד, וככל שההכרזה בוטלה, לשוב ולהכריז יחד אם התקיימו הנסיבות המפורטות בסעיף 1(א) המוצע. כך, אם לאחר שתבוטל ההכרזה, וכל עוד לא הסתיימה תקופת הוראת השעה, תהיה התפרצות נוספת של הנגיף ויתקיימו הנסיבות המפורטות בסעיף קטן (א) המוצע, יוכלו השרים לשוב ולהכריז יחד כאמור.

עיקר 2 (פרק ב' לחוק, סעיפים 6 - 8) - מוצע לתת סמכות לשר הביטחון להכריז, לאחר התייעצות עם שר המשפטים, על כך שבשל התפשטות רחבת היקף של נגיף הקורונה והחשש הממשי להדבקת אוכלוסיית בתי הסוהר במגעם עם שאר האוכלוסייה, לא ניתן לקיים דיוני מעצר בנוכחות העצורים בהתאם למתחייב מהוראות סעיף 240 לחוק השיפוט הצבאי. וזאת, ביחס למדינה כולה או לחלק ממנה. משהכריז השר כאמור יחולו הוראות מיוחדות שיקבעו בחוק השיפוט הצבאי לעניין אופן קיום

דיון המעצר, בהשתתפות העצור, חלף נוכחותו, לעניין הגורם המאשר הגשת בקשות להארכת מעצרו של חשודים ונאשמים במשטרה ובתביעה, לפי העניין, ולעניין השיקולים שעל בית המשפט לשקול בבואו ליתן צו מעצר כאמור. לפי המוצע, שר הביטחון יהיה מוסמך גם, לאחר התייעצות עם שר המשפטים, להאריך את ההכרזה האמורה, לגבי המדינה כולה או חלק ממנה, או לבטלה כאמור, ככל שהנסיבות בשלן הכריזו כאמור אינן מתקיימות עוד, וככל שההכרזה בוטלה, לשוב ולהכריז אם התקיימו הנסיבות המפורטות בסעיף 6(א) המוצע. כך, אם לאחר שתבוטל ההכרזה, וכל עוד לא הסתיימה תקופת הוראת השעה, תהיה התפרצות נוספת של הנגיף ויתקיימו הנסיבות המפורטות בסעיף קטן (א) המוצע, יוכל שר הביטחון, לאחר התייעצות עם שר המשפטים, לשוב ולהכריז כאמור.

עיקר 3 (פרק ג' לחוק, סעיפים 9 - 11) - מוצע לתקן את סעיף 13(ב1) לחוק המעצרים ואת סעיף 240(א1) לחוק השיפוט הצבאי, הקובעים, כל אחד, הוראה לפיה בבואו לצוות על מעצרו של חשוד על בית המשפט לשקול גם את חיוניות המעצר, בין השאר בהתחשב בפגיעה בעצור הנובעת מקיומו של הדיון שלא בנוכחותו, בהתאם להסדר המוצע לעניין דיון באמצעות מכשיר טכנולוגי בסעיף 16א לחוק המעצרים כנוסחו המוצע בסעיף 2(2). סעיף 13(ב1) וסעיף 240(א1), עוגנו במסגרת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים)(הוראת שעה – נגיף הקורונה החדש)(מעצר חשוד בעת מניעה לקדם חקירה), התש"ף-2020. מוצע לתקן את ההוראה הקבועה בכל אחד מהסעיפים האמורים כך שיובהר שהשיקולים הקבועים בהם אינם שיקולים עצמאיים אלא שעל בית המשפט לשקול את חיוניות המעצר אל מול אותן נסיבות, קרי, אופן קיום הדיון, הסיכון להידבקות העצור ומצב הכליאה. תיקון זה תואם את נוסחו המוצע של סעיף 21(ד1) לחוק המעצרים (ראו סעיף 2(4) לחוק המוצע). מוצע גם לקבוע כי סעיף 13(ב1) לחוק המעצרים וסעיף 240(א1) לחוק השיפוט הצבאי, יעמדו בתוקפם כל עוד ההכרזה בתוקף, זאת בדומה להוראה המקבילה שמוצע לקבוע בסעיף 21(ב1) המוצע לעניין מעצר נאשם (מעצר לאחר הגשת כתב אישום).

ד. השפעת תזכיר החוק המוצע על החוק הקיים

החוק הקיים קובע חובת נוכחות של עצור בדיון המעצר בעניינו. בתזכיר החוק המוצע לקבוע הסדר חלופי לנוכחות זאת המאפשר השתתפות העצור בדיון באמצעים טכנולוגיים. בנוסף, כאמור, מוצע לתקן מספר סעיפים בחוק המעצרים ובחוק השיפוט הצבאי, על דרך קביעת תנאים נוספים להארכת מעצר, מעבר לאלה הקבועים בחוק כיום ואשר יש בהם כדי לצמצם את היקף המעצרים.

ה. השפעת תזכיר החוק המוצע על תקציב המדינה

אין

ו. השפעת תזכיר החוק המוצע על תקנים במשרדי הממשלה וההיבט המינהלי

אין

ז. להלן נוסח תזכיר החוק המוצע

תזכיר חוק מטעם משרד המשפטים:

תזכיר חוק דיוני מעצר באמצעים טכנולוגיים (הוראת שעה – נגיף הקורונה החדש), התש"ף-2020

פרק א': דיוני מעצר של עצורים בבית משפט

1. הכרזת שר המשפטים והשר לביטחון הפנים
- (א) סברו שר המשפטים והשר לביטחון הפנים (להלן בסעיף זה - השרים) כי בשל התפשטות רחבת היקף במדינה של נגיף הקורונה (Novel Coronavirus 2019-nCoV) (להלן – נגיף הקורונה) קיים חשש ממשי להדבקת עצורים או אסירים השוהים במקומות מעצר ובבתי סוהר, בשל מגע של עצורים עם שאר האוכלוסייה, רשאים הם, להכריז יחד, כי לא ניתן לקיים דיוני מעצר בנוכחות העצורים לפי הוראות סעיפים 16(2) ו-57 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה-מעצרים), התשנ"ו-1996¹ (להלן – חוק המעצרים), במדינה כולה או בחלק ממנה; הכרזה כאמור תיכנס לתוקף עם נתינתה ותפורסם ברשומות בהקדם האפשרי.
- (ב) הכרזת השרים לפי סעיף קטן (א) תהיה לתקופה שלא תעלה על חודש ימים; השרים רשאים להאריך יחד את תקופת תוקפה של ההכרזה לתקופות נוספות שלא יעלו על חודש ימים כל אחת, אם סברו כי ממשיכות להתקיים הנסיבות המפורטות בסעיף קטן (א).
- (ג) סברו השרים כי הנסיבות המפורטות בסעיף קטן (א), אינן מתקיימות עוד, יבטלו הם יחד את ההכרזה לגבי המדינה כולה או חלק ממנה, בלא דיחוי; ביטול ההכרזה כאמור ייכנס לתוקף עם נתינתו והודעה על הביטול תפורסם ברשומות בהקדם האפשרי.
- (ד) הודעה על הכרזה כאמור בסעיף קטן (א) או על ביטולה כאמור בסעיף קטן (ב) תימסר להנהלת בתי המשפט, למשטרת ישראל, לשירות בתי הסוהר, לפרקליטות המדינה, לסניגוריה הציבורית וללשכת עורכי הדין, עם הינתנה.
- (ה) בסעיף זה -
- "בית סוהר" – כמשמעותו בפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971;
- "דיון מעצר" – דיון בעניין הנוגע למעצר לפי סעיפים 15, 17, 21, 47, 52, 53, 62 או 62א לחוק המעצרים;

¹ ס"ח התשנ"ו, עמ' 338.

”מקום מעצר” – כמשמעותו בסעיף 17(1) לחוק המעצרים ;

”עצור” – בין שהוא חשוד או נאשם.

2. תחולת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ”ו-1996² (להלן – חוק המעצרים) בתקופת תוקפה של ההכרזה, לגבי מקומות מעצר ובתי סוהר שחלה לגביהם ההכרזה, כך :
- תחולת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים) בתקופת תוקפה של הכרזת השרים

(1) בסעיף 15(א), במקום הרישה יבוא ”בקשת מעצר תוגש בכתב בידי שוטר לאחר שאושרה בידי קצין משטרה בדרגת סגן ניצב ומעלה; הבקשה תיתמך בהצהרת השוטר לאחר אזהרה או בתצהיר”;

(2) אחרי סעיף 16 יבוא :

”הארכת מעצר שלא 16א. (א) על אף הוראות סעיפים 16(2) ו-57 - בנוכחות העצור

(1) הדיון בבקשה להארכת מעצר יתקיים שלא בנוכחות העצור אלא בהשתתפותו, באמצעות מכשיר טכנולוגי שיקצה שירות בתי הסוהר ושמאפשר העברת קול ותמונה בזמן אמת, ואם אין מכשיר טכנולוגי זמין מסוג זה בעת קיום הדיון בעניינו של אותו עצור או אסיר – באמצעות מכשיר כאמור שמאפשר העברת קול בלבד, והכול באופן שימזער ככל האפשר את הפגיעה בעצור בשל כך שהדיון מתקיים שלא בנוכחותו; אין באמור בסעיף זה כדי לגרוע מסמכותו של השופט לפי הוראות סעיף 16(2) לקיים דיון שלא בנוכחותו של עצור, אם נוכח השופט, על יסוד חוות דעת של רופא, שאין העצור מסוגל להשתתף בדיון מפאת מצב בריאותו;

² ס”ח התשנ”ו, עמ’ 338; התש”ף, עמ’ 30.

(2) סרב העצור להשתתף בדיון באמצעי כאמור בפסקה (1), רשאי השופט לקיים את הדיון בהעדרו ובלא השתתפותו ;

(3) על אף האמור בפסקאות (1) ו-(2), מצא נשיא בית משפט כי על אף הכרזת השרים, קיים צורך חיוני ודחוף לקיים את הדיון בנוכחותו של העצור, כי קיומו של הדיון לפי הוראות פסקה (1) יגרום לפגיעה ממשית ובלתי מידתית בעצור וכי על בית המשפט להתרשם מהעצור פנים אל פנים, והכל בין השאר בשל כך שהעצור הוא אדם עם מוגבלות אשר מקשה באופן ממשי על השתתפותו בדיון באמצעות מכשיר טכנולוגי לפי הוראות פסקה (1), רשאי הוא, באופן חריג, להורות כי הדיון יתקיים בנוכחותו של העצור, וזאת לאחר שקיבל את עמדת הצדדים ושירות בתי הסוהר; הוראות פסקה זו לא יחולו על עצור שחלה לגביו חובת בידוד מכוח צו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש) (בידוד בית והוראות שונות) (הוראת שעה), התש"ף-2020 (בסעיף זה – צו בידוד בית), או מכוח צו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש 2019) (בידוד בבית חולים) (הוראת שעה), התש"ף-2020 (בסעיף זה – צו בידוד בבית חולים).

(ב) על דיון לפי סעיף קטן (א)(1) יחולו הוראות אלה :

(1) הדיון יתקיים בנוכחות סניגורו של העצור, ואם אינו מיוצג ימנה לו השופט סניגור ;

(2) תתאפשר שיחה חסויה בין העצור לסניגורו סמוך לפני הדיון, במהלכו ומיד לאחריו, וזאת לשם ייעוץ משפטי בלבד; הוראות סעיף 13(א)(2) לחוק האזנת סתר, התשל"ט-1979, לא יחולו לגבי שיחה כאמור;

(3) הדיון יתקיים בדרך שתבטיח כי העצור, השופט, הסניגור והשוטר או התובע, לפי העניין, ישמעו ויראו זה את זה במהלך הדיון, והכל בהתאם למכשיר הטכנולוגי שבאמצעותו יתקיים הדיון;

(4) אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לגרוע מהוראות סעיפים 34 ו-35.

(ג) על דיון לפי סעיף קטן (א)(2) יחולו הוראות סעיף קטן (ב)(1), (2) ו-(4).

(ד) (1) עצור שחלה לגביו חובת בידוד מכוח צו בידוד בית ושוהה בבידוד במקום מעצר או בבית סוהר, או עצור שחלה לגביו חובת בידוד מכוח צו בידוד בבית חולים, ושוהה בבידוד במקום מעצר או בבית סוהר, בהתאם להוראת רופא לפי סעיף 2(ג) לצו כאמור, ישתתף בדיון באמצעות מכשיר טכנולוגי שיקצה שירות בתי הסוהר ושמאפשר העברת קול, והכול באופן שימזער ככל האפשר את הפגיעה בעצור בשל כך שהדיון מתקיים שלא בנוכחותו; על דיון כאמור יחולו הוראות סעיף קטן (ב).

(2) על אף הוראות פסקה (1), שוכנע בית המשפט כי באופן חריג לא ניתן לקיים את הדיון באמצעות מכשיר טכנולוגי כאמור באותה פסקה תוך הקפדה על הוראות הצווים האמורים בה, רשאי הוא לקיים את הדיון בלא השתתפות העצור; על דיון כאמור יחולו הוראות סעיף קטן (ב)(1), (2) ו-(4).

(3) חדלו להתקיים הנסיבות שבשלהן לא ניתן לקיים את הדיון בהשתתפות העצור באמצעות מכשיר טכנולוגי כאמור בפסקה (2), או תמה תקופת הבידוד שעצור כאמור בפסקה (1) חייב בה, לפי המוקדם, וטרם נסתיימה תקופת המעצר, רשאי העצור לדרוש דיון חוזר, ויחולו לעניין הדיון האמור הוראות פסקה (1) או סעיף קטן (א), לפי העניין.

(ה) בסעיף זה -

"הכרזת השרים" – הכרזה לפי סעיף 1 לחוק דינוני מעצר באמצעים טכנולוגיים (הוראת שעה – נגיף הקורונה החדש), התש"ף-2020;

"עצור" – בין שהוא חשוד או נאשם ולמעט עצור הנתון במעצר בפיקוח אלקטרוני כמשמעותו בסעיף 222ב.;"

(3) בסעיף 17 -

(א) בסעיף קטן (א), בסופו יבוא "לעניין סעיף קטן זה, יראו חשוד שהדיון בבקשה להארכת מעצרו מתקיים לפי הוראות סעיף 16א(1) רישה או (ד)(1), כמי שהדיון מתקיים בנוכחותו";

(ב) בסעיף קטן (ג), בסופו יבוא "הוראות סעיף קטן זה לא יחולו לעניין חשוד שמתקיימות לגבי הדיון במעצרו הוראות סעיף 16א(א)(2) או (ד)(2)";

(ג) בסעיף קטן (ד), בסופו יבוא "על בקשה להארכת מעצר לפי סעיף קטן זה יחולו הוראות סעיף 21(ד)(2)";

(4) בסעיף 21, אחרי סעיף קטן (ד) יבוא :

"(ד1) בלי לגרוע מהוראות סעיפים קטנים (ב) עד (ד), בבואו לתת צו מעצר לפי סעיף קטן (א)1, ישקול בית המשפט גם את חיוניות המעצר בין השאר בהתחשב בפגיעה בעצור הנובעת מקיומו של הדיון, לפי הוראות סעיף 16א, שלא בנוכחותו, בסיכון להידבקות העצור בנגיף הקורונה בעת שהותו במעצר ובמצב הכליאה באותה עת.

(ד2) בקשת מעצר לאחר הגשת כתב אישום לפי סעיף זה תוגש באישורו של אחד מאלה, לפי העניין :

(1) פרקליט בדרגת מנהל מחלקה ומעלה, ואם אישר זאת המשנה לפרקליט המדינה – גם פרקליט בדרגת ממונה, אם היה התובע פרקליט בפרקליטות המדינה כפי שנקבע לפי סעיף 12(א)1(א) לחוק סדר הדין הפלילי ;

(2) תובע שהוא קצין משטרה בדרגת רב פקד ומעלה, אם היה התובע שוטר שהתמנה לתובע לפי סעיף 12(א)1(ב) לחוק סדר הדין הפלילי." ;

(5) בסעיף 49(א), בסופו יבוא "לא ניתן לחתום על כתב ערובה כאמור בשל הכרזת השרים, יפורטו תנאי השחרור בדיון ויירשמו בפרוטוקול הדיון" ;

(6) בסעיף 52, בסופו יבוא :

"(ד) על דיון בבקשה לעיון חוזר לפי סעיפים קטנים (א) או (ב), בעניינו של עצור, יחולו הוראות סעיף 16א, בשינויים המחויבים." ;

(7) בסעיף 53, בסופו יבוא :

"(ד) על דיון בערר לפי סעיפים קטנים (א) או (א1), בעניינו של עצור, יחולו הוראות סעיף 16א, בשינויים המחויבים."

3. תחולת סעיף 16א לחוק המעצרים על דיונים לפי סעיפים 4, 5, ו-7 לחוק סמכויות שעת-חירום (מעצרים) בתקופת תוקפה של הכרזת השרים
4. תחולת סעיף 16א לחוק המעצרים על דיונים לפי סעיף 5 לחוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים בתקופת תוקפה של הכרזת השרים
5. פרק א' – סייג לתחולה
- על אף האמור בסעיף 8(א) לחוק סמכויות שעת-חירום (מעצרים), התשל"ט-1979³ (בתקנה זו – חוק המעצרים (שעת חירום)), בתקופת תוקפה של הכרזת השרים לפי סעיף 2, יחולו לגבי מקומות מעצר ובתי סוהר שחלה לגביהם ההכרזה, הוראות סעיף 16א לחוק המעצרים, בשינויים המחויבים, לעניין נוכחות עציר שביקש זאת, בדיון לפי סעיפים 4, 5 ו-7 לחוק המעצרים (שעת חירום).
- על אף הוראות סעיף 5 לחוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים, התשס"ב-2002⁴, יחולו בתקופת תוקפה של הכרזת השרים לפי סעיף 2 הוראות סעיף 16א לחוק המעצרים, בשינויים המחויבים, לגבי מקומות מעצר ובתי סוהר שחלה לגביהם ההכרזה, גם לעניין דיונים לפי סעיף 5 לחוק האמור.
- (א) הוראות סעיפים 16א, 52(ד) ו-53(ד) לחוק המעצרים, כנוסחם בסעיף 2(3), (7) ו-8 לחוק זה, והוראות סעיף 16א לחוק המעצרים כפי שהוחל בסעיפים 3 ו-4 לחוק זה, לא יחולו לעניין דיונים המתקיימים באולם בית משפט הסמוך למתקן הכליאה.

פרק ב': דיוני מעצר של עצורים בבתי דין צבאיים

6. הכרזת שר הביטחון
- (א) שוכנע שר הביטחון כי בשל התפשטות רחבת היקף במדינה של נגיף הקורונה קיים חשש ממשי להדבקת כלואים השוהים בחדרי משמר ובבתי סוהר, בשל מגע עם שאר האוכלוסייה, רשאי הוא, בהתייעצות עם שר המשפטים, להכריז, כי לא ניתן לקיים דיונים לפי הוראות סעיפים 240 ו-243 לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955⁵ (להלן – חוק השיפוט הצבאי) בנוכחות עצורים בפרק זה – דיון מעצר), במדינה כולה או בחלק ממנה; הכרזה כאמור תיכנס לתוקף עם נתינתה ותפורסם ברשומות בהקדם האפשרי.

³ ס"ח התשל"ט, עמ' 76; התש"ס, עמ' 139.
⁴ ס"ח התשס"ב, עמ' 192; התשע"ו, עמ' 651.
⁵ ס"ח התשט"ו, עמ' 171; התשע"ט, עמ' 317.

(ב) הכרזת שר הביטחון לפי סעיף קטן (א) תהיה לתקופה שלא תעלה על חודש ימים; שר הביטחון, בהתייעצות עם שר המשפטים, רשאי להאריך את תקופת תוקפה של ההכרזה לתקופות נוספות שלא יעלו על חודש ימים כל אחת, אם שוכנע כי ממשיכות להתקיים הנסיבות המפורטות בסעיף קטן (א).

(ג) שוכנע שר הביטחון כי הנסיבות המפורטות בסעיף קטן (א) אינן מתקיימות עוד, יבטל את ההכרזה לגבי המדינה כולה או חלק ממנה, בלא דיחוי; ביטול ההכרזה כאמור ייכנס לתוקף עם נתינתו והודעה על הביטול תפורסם ברשומות בהקדם האפשרי.

(ד) הודעה על הכרזה כאמור בסעיף קטן (א) או על ביטולה כאמור בסעיף קטן (ב) תימסר לנשיא בית הדין הצבאי לערעורים, למשטרה הצבאית, לפרקליטות הצבאית, לסניגוריה הצבאית וללשכת עורכי הדין, עם הינתנה.

(ה) בסעיף זה -

"בית סוהר", ו-"כלוא" – כהגדרתם בתקנות בתי סוהר צבאיים;

"חדר משמר" – חדר משמר צבאי כמשמעותו בחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955;

"עצור" – בין שהוא חשוד או נאשם;

"תקנות בתי סוהר צבאיים" – תקנות השיפוט הצבאי (בתי סוהר צבאיים), התשמ"ז-1987.

הכריז שר הביטחון כאמור בסעיף 6, יקראו את חוק השיפוט הצבאי בתקופת תוקפה של ההכרזה, לגבי חדרי משמר ובתי סוהר שחלה לגביהם ההכרזה, כך:

תחולת חוק השיפוט
הצבאי בתקופת
תוקפה של הכרזת
שר הביטחון

(1) בסעיף 240 -

(א) בסעיף קטן (ב), במקום "רופא פסיכיאטרי" יבוא "רופא" ובמקום "לבריאות נפשו" יבוא "לבריאותו";

(ב) בסעיף קטן (ד), בסופו יבוא "על דיון בערעור לפי סעיף קטן זה יחולו הוראות סעיף 240א";

(2) אחרי סעיף 240 יבוא:

”הארכת מעצר שלא 240א. (א) על אף האמור בסעיף 240(ב) -
בנוכחות עצור

(1) הדיון בבקשה להארכת מעצר יתקיים שלא בנוכחות העצור אלא בהשתתפותו, באמצעות מכשיר טכנולוגי שתקצה המשטרה הצבאית ושמאפשר העברת קול ותמונה בזמן אמת, ואם אין מכשיר טכנולוגי זמין מסוג זה בעת קיום הדיון בעניינו של אותו עצור – באמצעות מכשיר כאמור שמאפשר העברת קול בלבד, והכול באופן שימזער ככל האפשר את הפגיעה בעצור, בשל כך שהדיון מתקיים שלא בנוכחותו; אין באמור בסעיף זה כדי לגרוע מסמכותו של השופט לפי הוראות סעיף 240(ב) לקיים דיון שלא בנוכחותו של עצור, אם נוכח השופט, על יסוד חוות דעת של רופא, שאין העצור מסוגל להשתתף בדיון מפאת מצב בריאותו;

(2) סירב העצור להשתתף בדיון באמצעי כאמור בפסקה (1), רשאי בית הדין לקיים את הדיון בהעדרו ובלא השתתפותו.

(3) על אף האמור בפסקאות (1) ו-(2), מצא נשיא בית דין צבאי כי על אף הכרזת שר הביטחון קיים צורך חיוני ודחוף לקיים את הדיון בנוכחותו של העצור, כי קיומו של הדיון לפי הוראות פסקה (1) יגרמו לפגיעה ממשית ובלתי מידתית בעצור, וכי על בית הדין הצבאי להתרשם מהעצור פנים אל פנים, והכל בין השאר בשל כך שהעצור הוא אדם עם מוגבלות אשר מקשה באופן ממשי על השתתפותו בדיון באמצעות מכשיר טכנולוגי לפי הוראות פסקה (1), רשאי הוא, באופן חריג, להורות כי הדיון יתקיים בנוכחותו של העצור, וזאת לאחר שקיבל את עמדת הצדדים והמשטרה הצבאית; הוראות פסקה זו לא יחולו על עצור שחלה לגביו חובת בידוד מכוח צו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש)(בידוד בית והוראות שונות) (הוראת שעה), התש"ף-2020 (בסעיף זה – צו בידוד בית), או מכוח צו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש 2019) (בידוד בבית חולים) (הוראת שעה), התש"ף-2020 (בסעיף זה – צו בידוד בבית חולים).

(ב) על דיון לפי סעיף קטן (א)(1) יחולו הוראות אלה:

(1) הדיון יתקיים בנוכחות סניגורו של העצור, ואם אינו מיוצג ימנה לו השופט סניגור;

(2) תתאפשר שיחה חסויה בין העצור לסניגורו סמוך לפני הדיון, במהלכו ומיד לאחריו, וזאת לשם ייעוץ משפטי בלבד; הוראות סעיף 13(א)(2) לחוק האזנת סתר, התשל"ט-1979, לא יחולו לגבי שיחה כאמור;

(3) הדיון יתקיים בדרך שתבטיח כי העצור, השופט, הסניגור והשוטר הצבאי או התובע, לפי העניין, ישמעו ויראו זה את זה, במהלך הדיון, והכל בהתאם למכשיר הטכנולוגי שבאמצעותו יתקיים הדיון ;

(4) אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לגרוע מהוראות סעיפים 34 ו-35 לחוק סמכויות אכיפה - מעצרים כפי שהוחלו בסעיף 227א.

(ג) על דיון לפי סעיף קטן (א)(2) יחולו הוראות סעיף קטן (ב)(1), (2) ו-(4).

(ד) (1) עצור שחלה לגביו חובת בידוד מכוח צו בידוד בית השווה בבידוד בחדר משמר או בבית סוהר, או עצור שחלה לגביו חובת בידוד מכוח צו בידוד בבית חולים, ושוהה בבידוד במקום בחדר משמר או בבית סוהר בהתאם להוראת רופא לפי סעיף 2(ג) לצו האמור, ישתתף בדיון באמצעות מכשיר טכנולוגי שתקצה המשטרה הצבאית ושמאפשר העברת קול, והכול באופן שימזער ככל האפשר את הפגיעה בעצור בשל כך שהדיון מתקיים שלא בנוכחותו ; על דיון כאמור יחולו הוראות סעיף קטן (ב)(1), (2) ו-(4).

(2) על אף הוראות פסקה (1), שוכנע בית הדין הצבאי כי באופן חריג לא ניתן לקיים את הדיון באמצעות מכשיר טכנולוגי כאמור באותה פסקה תוך הקפדה על הוראות צווי הבידוד האמורים בה, רשאי הוא לקיים את הדיון בלא השתתפות העצור ; על דיון כאמור יחולו הוראות סעיף קטן (ב)(1), (2) ו-(4) ;

(3) חדלו להתקיים הנסיבות שבשלהן לא ניתן לקיים את הדיון בהשתתפות העצור באמצעות מכשיר טכנולוגי כאמור בפסקה (1), או תמה תקופת הבידוד שעצור כאמור בפסקה (1) חייב בה, לפי המוקדם, וטרם נסתיימה תקופת המעצר, רשאי העצור לדרוש דיון חוזר, ויחולו לעניין הדיון האמור הוראות פסקה (1) או סעיף קטן (א), לפי העניין.

(ה) הוראות סעיף זה לא יחולו על דיון בעניינו של מי שמוחזק במעצר פתוח לפי סעיף 244.

(ו) הוראות סעיף זה יחולו, בשינויים המחויבים, על דיון לפי סעיף 240(ד).

(ז) בסעיף זה -

”עצור” – בין שהוא חשוד או נאשם;

”הכרזת שר הביטחון” – הכרזת שר הביטחון לפי סעיף 6 לחוק דיונים בהארכות מעצר של עצורים או כלואים באמצעים טכנולוגיים (הוראת שעה – נגיף הקורונה החדש), התש”ף-2020.”;

(3) בסעיף 243ב(ב), במקום ”סעיף 240(ב)” יקראו ”סעיפים 240(א) ו-1(ב) ו-240א”.

8. פרק ב' – סייג לתחולה
הוראות סעיף 240א לחוק השיפוט הצבאי, כנוסחו בסעיף 7(2) לחוק זה, לא יחולו לעניין דיוני מעצר המתקיימים באולם בית דין הסמוך למיתקן הכליאה.

פרק ג': שונות

9. תיקון חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים)(הוראת שעה – נגיף הקורונה החדש)(מעצר חשוד בעת מניעה לקדם חקירה), התש"ף-2020⁶ – מעצרים)(הוראת שעה – נגיף הקורונה החדש)(מעצר חשוד בעת מניעה לקדם חקירה)

(1) בסעיף 1 -

(א) ברישה, אחרי "התשנ"ו-1999" יבוא "להלן – חוק המעצרים";
(ב) בסעיף 13(ב1) לחוק המעצרים, המובא בו, במקום "הסיכון להידבקות" יבוא "בסיכון להידבקות" ובמקום "ומצב הכליאה" יבוא "ובמצב הכליאה";

(2) בסעיף 2 -

(א) ברישה, אחרי "התשט"ו-1955" יבוא "להלן – חוק השיפוט הצבאי";
(ב) בסעיף 240(א1) לחוק השיפוט הצבאי, המובא בו, במקום "הסיכון להידבקות" יבוא "בסיכון להידבקות" ובמקום "ומצב הכליאה" יבוא "ובמצב הכליאה";

(3) אחרי סעיף 4 יבוא:

"תוקף 5. (א) על אף הוראות סעיף 1 רישה, סעיף 13(ב1) לחוק המעצרים, כנוסחו בסעיף 1, יעמוד בתוקף עד תום תקופת תוקפה של הכרזת השרים לפי סעיף 1 לחוק דיוני מעצר באמצעים טכנולוגיים (הוראת שעה – נגיף הקורונה החדש), התש"ף-2020 (בסעיף זה – חוק דיוני מעצר באמצעים טכנולוגיים).

⁶ ס"ח התש"ף, עמ' 30.

(ב) על אף הוראות סעיף 2 רישה, סעיף 240(א1) לחוק השיפוט הצבאי, כנוסחו בסעיף 2, יעמוד בתוקף עד תום תקופת תוקפה של הכרזת שר הביטחון לפי סעיף 6 לחוק דיוני מעצר באמצעים טכנולוגיים.

10. ביטול תקנות שעת חירום (דיוני מעצרים) ותקנות שעת חירום (דיוני מעצרים) ותקנות שעת חירום (דיוני מעצרים בבתי הדין הצבאיים)
11. חוק זה יעמוד בתוקפו עד לתום שנים עשר חודשים מיום פרסומו.

דברי הסבר

כללי

העולם, וישראל בתוכו, מתמודד מאז חודש ינואר 2020 עם פנדמיה (כפי שהוגדרה בידי ארגון הבריאות העולמי) כתוצאה מהתפרצות והתפשטות של המחלה הנגרמת מנגיף הקורונה. מדובר בנגיף אשר עובר מאדם לאדם על ידי הפרשות מדרכי הנשימה (כגון: עיטוש או שיעול). מדובר בנגיף חדש, שאין באוכלוסייה חסינות נגדו, אין חיסון שבאמצעותו אפשר למנוע את התפשטות המחלה, אין טיפול ידוע בה, ומדובר בנגיף שעלול לגרום לתחלואה ותמותה המונית משמעותית, גם בקרב אנשים בריאים, אך בפרט בקבוצות סיכון. נכון ליום 6.5.2020 דווח על למעלה מ-3,742,000 מקרים של הידבקות מוכחת ברחבי העולם וכן על כ-259,000 מקרי מוות. היקף הנדבקים בנגיף בעולם הולך ועולה באופן משמעותי, כמו גם מספר מקרי המוות מהמחלה שהוא גורם. מדינות רבות בעולם, ובהן ישראל, נקטו ועודן נוקטות כעת צעדים מרחיקי לכת כדי לצמצם את ההדבקה בנגיף ואת התפשטות המחלה, כגון הטלת מגבלות תנועה חמורות על כלל אוכלוסיית המדינה או על חלקים רחבים ממנה, הגבלת כניסת אנשים ממדינות אחרות למדינה, הטלת חובת בידוד וחובות דיווח על מי שזוהו כחולים במחלה, ועוד.

ביום ט"ו באדר התש"ף (11 במרס 2020) הכריז ארגון הבריאות העולמי על המחלה כעל מגפה עולמית, צעד חריג בעל משמעויות מרחיקות לכת.

נכון למועד פרסומו של החוק המוצע, נתוני משרד הבריאות מעידים על למעלה מ-16,000 אנשים

⁷ ק"ית תש"ף, עמ' 748.
⁸ ק"ית תש"ף, עמ' 790.

שנדבקו בנגיף בישראל וכ-240 אנשים שנפטרו ממנה, וקצב ההדבקה נמצא בעליה מתמדת.

ביום א' בשבט התש"ף (27 בינואר 2020) הכריז שר הבריאות, בהתאם לסמכותו לפי סעיף 20 לפקודת העם, 1940, כי המחלה הנגרמת על ידי נגיף הקורונה היא מחלה מידבקת מסוכנת וכי קיימת בעטייה סכנה חמורה לבריאות הציבור. בהמשך לכך, בהתאם לצו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש) (בידוד בית והוראות שונות) (הוראת שעה), התש"ף-2020 (ק"ת התש"ף, עמ' 516) (להלן – צו בריאות העם) (בידוד בית), בנוסחו נכון ליום פרסומו של החוק המוצע, מי שהגיע לישראל מכל יעד שמחוצה לה, מחויב לשהות בבידוד בית למשך 14 ימים. הוראות אלה בדבר בידוד חלות לפי הצו האמור גם על מי שהיה במגע הדוק עם חולה בנגיף הקורונה, או מי שרופא קבע לגביו כי היה במגע עם הדוק עם חולה בנגיף ב-14 הימים שקדמו לקביעת הרופא.

כחלק ממכלול המאמצים למניעת התפשטות נגיף הקורונה (Novel Coronavirus nCov-2019) (להלן – נגיף הקורונה) והמחלה הנגרמת ממנו (להלן – המחלה) במדינה, ונוכח דרכי הפצתו של הנגיף והעליה המתמדת בהיקף הנדבקים בו, התקינה הממשלה מאז חודש מרץ 2020, נוסף על הצווים שנועדו לבידודם של השבים מחוץ לארץ או מי שבאו במגע עם חולים מאומתים, מגוון של תקנות שעת חירום שמטרתן לצמצם את השכיחה של אזרחים במרחב הציבורי ולמנוע התקהלויות (ראו למשל: תקנות שעת חירום (נגיף הקורונה החדש – הגבלת פעילות), התש"ף-2020 (ק"ת התש"ף, עמ' 812), ותקנות שעת חירום (הגבלת מספר העובדים במקום עבודה לשם צמצום התפשטות נגיף הקורונה החדש), התש"ף-2020 (ק"ת התש"ף, עמ' 820)). תקנות אלה מתעדכנות מעת לעת, לעיתים על דרך החמרת ההגבלות המוטלות בהן ולעיתים על דרך ההקלה בהן - הכל בהתאם לקצב ההתפשטות המגפה והיקף התפשטותה. בתוך כך נקבעו הוראות שנועדו למנוע הדבקה של השוהים במתקני הכליאה, כלומר עצורים ואסירים, על ידי צמצום המגע שלהם עם שאר האוכלוסייה. זאת, כדי לתת מענה לחשש המוגבר מהדבקה במקומות אלה שבהם מוחזקים אנשים בשטח מחיה סגור ותחום אשר עלול להוות כר פורה להתפשטות הנגיף (ראו: תקנות שעת חירום (מניעת כניסת מבקרים ועורכי דין למקומות מעצר ובתי הסוהר), התש"ף-2020 (ק"ת התש"ף, עמ' 752)).

מצב החירום המיוחד הביא גם לצמצום הדיונים בערכאות השיפוטיות השונות, כך שבבתי המשפט מתקיימים נכון למועד פרסומו של החוק המוצע רק דיונים שנקבעו כדחופים. בהתאם לתקנות בתי המשפט ולשכות ההוצאה לפועל (סדרי דין במצב חירום מיוחד), התשנ"א-1991 (ק"ת התשנ"א, עמ' 446), ולאחר ששר המשפטים הודיע על תחולת תקנות 3 עד 5 לתקנות האמורות על בתי המשפט בשל קיומו של מצב חירום מיוחד (ראו: י"פ התש"ף, עמ' 5184), מתקיימים בבתי המשפט רק דיונים דחופים, המפורטים בתקנות או בהודעת מנהל בתי המשפט ובהחלטות נשיא בית המשפט לפי התקנות האמורות. הדיונים הפליליים שנקבעו בתקנות האמורות כדחופים כאמור, הם בין השאר דיוני מעצרים. בדומה לכך, במערכת בתי הדין הצבאיים, פרסם ביום כ"ט באדר (25 במרס 2020) כל אחד מנשיאי בתי הדין הצבאיים הוראת שעה לסדרי מנהל בבית הדין שבו הוא מכהן, בדבר סוגי עניינים שיידונו בבית הדין במצב החירום המיוחד, ובהם הליכי מעצר ושחרור בערובה.

דיוני המעצרים נוגעים לחירותו של אדם ומכאן הדחיפות לקיימם. דיונים אלה מחייבים נוכחות של העצור בבית המשפט. בשגרה, מידי יום משונעים עצורים ממתקני הכליאה, כקבוצה, בליווי יחידת נחשון של שירות בתי הסוהר, אל בית המשפט, שוהים שם עד תום כלל דיוני המעצר, וחוזרים יחד למיתקן הכליאה. במיתקנים אלה מוחזקים אנשים בשטח מחיה סגור ותחום, מצומצם יחסית. השהות יחד,

בתנאים שאינם מאפשרים שמירה על תנאי בידוד או ריחוק מספק בין אסיר לאסיר ובין עצור לעצור, עלולה להוות כר פורה להתפשטות הנגיף בצורה מואצת בקרב אוכלוסיית בני הסוהר ולגרום להדבקה ולתחלואה המונית של אסירים, עצורים ואנשי שירותי בני הסוהר, וכל הבאים איתם במגע.

לנוכח החובה הקבועה בדין לעניין נוכחות של עצורים (חשודים ונאשמים) בדיוני מעצרים, ולנוכח החשיבות שיש להשתתפותו של העצור בהליכים אלה שבהם נידונה חירותו - מזה, ולנוכח החשש המוגבר מהתפשטות הנגיף במתקני הכליאה עקב סיכויי ההדבקה הגבוהים במהלך שינוע יום יומי של קבוצות עצורים לדיונים בבתי משפט, שהייתם במקום והחזרתם למתקני הכליאה - מזה, עולה הצורך בתקופה שבה קיימת התפשטות רחבת היקף ומהירה של הנגיף במדינה, לאפשר קיום דיוני מעצרים שלא בנוכחות העצור, אלא בהשתתפותו באמצעות מכשירים טכנולוגיים.

ההסדר המוצע בחוק זה נועד לאפשר לעצורים להשתתף בדיונים בעניין מעצרים אשר מתקיימים בבתי המשפט ובתי הדין הצבאיים, באמצעים טכנולוגיים, חלף נוכחות פיזית ותוך צמצום הסכנה להידבקותם ולהדבקת אוכלוסיית השוהים במתקני הכליאה בנגיף הקורונה. בנוסף, כצעד משלים להתמודדות עם החשש להדבקת עצורים ולהתפשטות הנגיף בתוך מקומות המעצר, מוצע, לצד הקביעה כי דיוני המעצר יתקיימו שלא בנוכחות העצור אלא בהשתתפותו באמצעים טכנולוגיים, ולנוכח הפגיעה הנובעת מקיום הדיון באופן זה, לערוך כמה תיקונים בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן – חוק המעצרים), ובחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955 (להלן – חוק השיפוט הצבאי), שיש בהם כדי לצמצם את היקף המעצרים במצב החירום המיוחד למעצרים החיוניים בלבד, וזאת כהוראת שעה מוגבלת בזמן.

על רקע החשש שעצורים יידבקו בנגיף בעת יציאתם לדיונים בבית המשפט כאמור, התקינה הממשלה ביום י"ט באדר התש"ף (15 במרץ 2020) את תקנות שעת חירום (דיוני מעצרים), התש"ף-2020 (ראו ק"ת התש"ף, עמ' 748) (להלן – תקנות שעת חירום (דיוני מעצרים)). בתקנות אלה נקבע הסדר לעניין השתתפות העצור בדיון המעצר בעניינו באמצעים טכנולוגיים חלף נוכחותו הפיזית באולם בית המשפט, וכן לעניין אופן קיום הדיון בכלל דיוני המעצרים לרבות דיוני עררים ובקשות לעיון חוזר על החלטות מעצר. הסדר דומה לעניין עצורים שנעצרו מכוח חוק השיפוט הצבאי נקבע בתקנות שעת חירום (דיוני מעצר בבתי הדין הצבאיים), התש"ף-2020 (ק"ת התש"ף, עמ' 790) (להלן – תקנות שעת חירום (דיוני מעצר בבתי דין הצבאיים)), שהותקנו ביום כ"ב באדר התש"ף (18 במרס 2020).

החוק המוצע נועד לעגן בחוק, כהוראת שעה לתקופה מוגבלת בזמן, את ההסדר שנקבע בתקנות שעת החירום האמורות ולהעמיד תשתית נורמטיבית אשר תאפשר השתתפות של עצור בדיון המעצר בעניינו באמצעים טכנולוגיים. ההסדר ייכנס על פי המוצע לתוקף רק אם השרים הנוגעים בדבר – שר המשפטים והשר לביטחון הפנים, בכל הנוגע לקיום דיוני מעצרים בנוכחות העצור לפי סעיפים 16 ו-57 לחוק המעצרים, ושר הביטחון בכל הנוגע לקיום דיוני מעצרים לפי סעיפים 240 ו-243 לחוק השיפוט הצבאי – הכריזו כי קיים חשש ממשי להדבקת כלואים בנגיף הקורונה ועל כן לא ניתן לקיים דיוני מעצרים בנוכחותם, וכל עוד ההכרזה האמורה בתוקף. סמכות הכרזה זו, כמו גם ההסדר שיחול על פי המוצע בתקופת תוקפה של ההכרזה, מוצעת כאמור כהוראת שעה שתעמוד בתוקף עד לתום שנים עשר חודשים, הכל כפי שיפורט להלן.

סעיף 1

מוצע להסמיך את שר המשפטים ואת השר לביטחון הפנים להכריז במשותף כי לא ניתן לקיים דיוני מעצר בנוכחות העצורים לפי הוראות סעיפים 16(2) ו-57 לחוק המעצרים שמחייבים זאת, וזאת אם סברו כי בשל התפשטות רחבת היקף של נגיף הקורונה במדינה קיים חשש ממשי להדבקת עצורים או אסירים השהים במקומות מעצר ובתי סוהר כהגדרתם המוצעת, בשל מגע עם שאר האוכלוסייה (להלן – הכרזת השרים). משמעות ההכרזה היא כי יחול ההסדר החלופי לנוכחות העצור בדיון, המוצע בסעיף 2 לחוק זה, תוך סטייה מסדרי הדין הרגילים הקבועים בעניין זה בחוק המעצרים, ועל כן מוצע כי הסמכות להכריז כאמור תינתן לשר המשפטים, שהוא השר האחראי על חוק המעצרים, לרבות ההוראות בדבר סדרי הדין בדיוני מעצר ועל מערכת בתי המשפט, ביחד עם השר לביטחון הפנים שהוא השר האחראי על שירות בתי הסוהר ובתוך כך על שלומם ובריאותם של העצורים והאסירים.

מוצע לקבוע כי השרים יהיו מוסמכים להכריז יחד כאמור לגבי המדינה כולה או לגבי חלק ממקומות המעצר ובתי הסוהר במדינה, בהתאם לנסיבות. עוד מוצע לקבוע כי הכרזה האמורה תיכנס לתוקף עם נתינתה ותפורסם ברשומות בהקדם האפשרי.

הכרזת השרים לפי סעיף קטן (א) המוצע תוגבל לתקופה של עד חודש ימים, והשרים יוכלו להאריך יחד את תקופת תוקפה של ההכרזה לתקופות נוספות שלא יעלו על חודש ימים כל אחת, אם סברו כי ממשיכות להתקיים הנסיבות המצדיקות את ההכרזה. בנוסף, מוצע כי משסברו השרים שחדלו להתקיים הנסיבות המצדיקות את ההכרזה, הם יבטלו אותה יחד ללא דיחוי. ההסדר המוצע לעניין זה נועד לאפשר גמישות בהתאם לשינוי הנסיבות. כך, אם לאחר שתבוטל ההכרזה, וכל עוד לא הסתיימה תקופת הוראת השעה, תהיה התפרצות נוספת של הנגיף ויתקיימו הנסיבות המפורטות בסעיף קטן (א) המוצע, יוכלו השרים לשוב ולהכריז כאמור.

מוצע כי מעבר לפרסומה ברשומות, הודעה על הכרזת השרים או על ביטולה תימסר, עם נתינתה, לגופים הנוגעים בדבר – הנהלת בתי המשפט, משטרת ישראל, שירות בתי הסוהר, פרקליטות המדינה, הסניגוריה הציבורית ולשכת עורכי הדין.

סעיף 2

מוצע לקבוע כי משהכריזו השרים כאמור בסעיף 2(א), וכל עוד ההכרזה בתוקף, לגבי אותם מקומות מעצר ובתי סוהר שההכרזה חלה לגביהם (אם היא לא ניתנה לגבי המדינה כולה), יחולו הוראות חוק המעצרים כתיקונן או כנוסחן בסעיף 2 לחוק המוצע. התיקונים לחוק המעצרים המוצעים בסעיף זה קבועים היום בתקנות שעת חירום (דיוני מעצרים).

לפסקה (1) מוצע לקבוע כי בקשות להארכת מעצר חשוד לצורכי חקירה לפי סעיף 13 לחוק המעצרים יוגשו לאחר קבלת אישור של קצין משטרה בכיר בדרגת סגן ניצב ומעלה, כלומר, בידי קצין משטרה בדרג גבוה יותר מהדרג שמקבל בדרך כלל את ההחלטה לבקש את הארכת מעצרו של חשוד. לשם כך, מוצע לתקן את סעיף 15(א) לחוק המעצרים הקובע את אופן הגשת בקשת מעצר, כך שיובהר כי בקשה כאמור תוגש רק לאחר שאושרה בידי קצין משטרה בדרגת סגן ניצב ומעלה. לקצין בדרגה זו יש ראיית רוחב של כלל המעצרים במחוז שבו הוא משרת. הוראה זו נועדה לצמצם את היקף המעצרים בתקופת מצב החירום המיוחד רק לאלה החיוניים ולהבטיח כבר בשלב הגשת בקשות המעצר, כי המשטרה תפנה לבית המשפט רק בבקשות מעצר העומדות בתנאי החיוניות הקבוע בסעיף 13(ב) לחוק המעצרים ולפיו יש לשקול את

חיוניות המעצר בין השאר בהתחשב בפגיעה בעצור הנובעת מקיומו של הדיון שלא בנוכחותו, בהתאם להסדר המוצע לעניין דיון באמצעות מכשיר טכנולוגי בסעיף 16 לחוק המעצרים כנוסחו המוצע בפסקה (2), בסיכון להידבקות העצור בנגיף הקורונה בעת שהותו במעצר ובמצב הכליאה באותה עת מהיבט זה.

לפסקה (2) סעיף 16 לחוק המעצרים קובע הוראות לעניין הארכת מעצר של חשוד או נאשם. בתוך כך נקבע בפסקה (2) רישה של הסעיף האמור כלל שלפיו הדיון יתקיים בפני העצור. כלל דומה לעניין נוכחות עצור קבוע בסעיף 57 לחוק המעצרים. בשל הנסיבות העומדות ברקע של הכרזת השרים (חשש להתפשטות מוגברת ומהירה של נגיף הקורונה עד כדי חשש ממשי להדבקה רחבת היקף של אוכלוסיית העצורים והאסירים), מוצע לקבוע הסדר חלופי להסדר הקבוע בסעיף 16(2) לחוק המעצרים, אשר מאפשר השתתפות של העצור בדיון בעניין מעצרו באמצעות מכשיר טכנולוגי, חלף נוכחותו הפיזית באולם בית המשפט.

על פי המוצע בסעיף קטן (א)(1), הדיון בבקשה להארכת מעצר יתקיים בהשתתפותו של העצור באמצעות מכשיר טכנולוגי שיקצה שירות בתי הסוהר ושמאפשר העברת קול ותמונה בזמן אמת. בשל ריבוי דיוני המעצרים אל מול המלאי המוגבל של המכשירים הטכנולוגיים האמורים, מוצע לקבוע כי אם אין מכשיר טכנולוגי זמין מסוג זה בעת קיום הדיון בעניינו של אותו עצור, יתקיים הדיון באמצעות מכשיר כאמור שמאפשר העברת קול בלבד, והכול באופן שימזער ככל האפשר את הפגיעה בעצור בשל כך שהדיון מתקיים שלא בנוכחותו. הקצאת האמצעים הטכנולוגיים המאפשרים גם העברת תמונה בזמן אמת תעשה על פי הנחיות של מנהל בתי המשפט לשופטים שלפיהן תינתן עדיפות, ככל הניתן, לדיוני מעצר מהותיים, שבהם נשמעות טענות לגופה של הבקשה.

מוצע להבהיר, כי ההסדר המוצע בדבר קיום דיון בהשתתפות העצור באמצעות מכשיר טכנולוגי אינו גורע מסמכותו של בית המשפט לפי סעיף 16(2) לחוק המעצרים לקיים דיון שלא בנוכחותו של עצור. השופט יוכל לפעול בדרך זו אם נוכח, על יסוד חוות דעת של רופא, שאין העצור מסוגל להשתתף בדיון מפאת מצב בריאותו. במקרה זה יתקיים הדיון בנוכחות סניגורו, ואם העצור אינו מיוצג, ימנה לו השופט סניגור.

על פי המוצע בסעיף קטן (א)(2), אם סרב העצור להשתתף בדיון באמצעות מכשיר טכנולוגי לפי הוראות סעיף קטן (א)(1), השופט יוכל לקיים את הדיון בהעדרו ובלא השתתפותו באמצעים האמורים. ההוראה המוצעת מותירה שיקול דעת לשופט כיצד לנהוג במקרה של עצור המסרב להשתתף בדיון באמצעי החלופי, תוך בחינת הנסיבות של כל מקרה לגופו.

בסעיף קטן (א)(3) מוצע לקבוע חריג צר ותחום אשר מותר לנשיא בית המשפט שיקול דעת להורות כי הדיון יתקיים בנוכחות פיזית של העצור. על פי המוצע, מצא נשיא בית המשפט יורה כך אם מצא כי חרף מצב החירום המיוחד, קיים צורך חיוני ודחוף לקיים את הדיון בנוכחות פיזית של העצור, וכי על בית המשפט להתרשם מהעצור או מהאסיר פנים אל פנים (ובין השאר מקרה שבו העצור הוא אדם עם מוגבלות המקשה באופן ממשי על השתתפותו, כגון ליקוי שמיעה), וזאת לאחר שקיבל את עמדת הצדדים ושירות בתי הסוהר, בין השאר לעניין הקושי והסיכון שבהבאת העצור לבית המשפט לנוכח מצב החירום המיוחד. חריג זה לא יחול על עצור שחלה לגביו חובת בידוד מכוח צו בריאות העם (בידוד בית) – או מכוח צו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש 2019) (בידוד בבית חולים) (הוראת שעה), התש"ף-2020 (להלן – צו בריאות העם (בידוד בבית חולים)), שכן עצור כאמור ממילא אינו יכול להתייצב בבית המשפט, בשל היותו בבידוד ולנוכח סכנת ההדבקה הטמונה בכך.

בסעיף קטן (ב) כנוסחו המוצע מוצעים תנאים נוספים הנוגעים לאופן ניהול הדיון המוצע בסעיף קטן (א), שמטרתם למזער את הפגיעה הנובעת מכך שהעצור או האסיר אינם נוכחים בדיון אלא משתתפים בו באמצעות מכשיר טכנולוגי.

בתוך כך מוצע לקבוע כי הדיון יתקיים בנוכחות סניגורו של העצור, ואם העצור אינו מיוצג ימנה לו בית המשפט סניגור (אף במקרים שבהם לא חלה חובת מינוי סניגור). כן מוצע כי תתאפשר שיחה חסויה בין העצור לסניגורו בסמוך לפני הדיון, במהלכו ומיד לאחריו, לשם ייעוץ משפטי בלבד. שיחה זו באה חלף מפגש בין העצור לסניגורו באולם בית המשפט. שיחה זו היא שיחה חסויה על פי חוק, ומוצע להבהיר במפורש כי לא ניתן לעשות שימוש בתוצריה של שיחה כאמור כראיה קבילה גם אם מתקיימים תנאי החרג הצר הקבוע בסעיף 13(א)(2) לחוק האזנת סתר, התשל"ט-1979, אשר מתיר זאת. עוד מוצע לקבוע כי על הדיון להתקיים בדרך שתבטיח כי כל הצדדים לו - עצור, סניגור, שוטר או תובע, והשופט - רואים ושומעים זה את זה במהלך הדיון, הכול בהתאם למכשיר הטכנולוגי שבאמצעותו מתקיים הדיון. דהיינו, ככל שהדיון מתקיים באמצעות מכשיר המעביר הן תמונה והן קול בזמן אמת, יש לוודא כי כל הצדדים רואים ושומעים זה את זה, וככל שהדיון מתקיים באמצעות מכשיר המעביר קול בלבד, יש לוודא כי כל הצדדים ישמעו זה את זה. לבסוף מוצע להבהיר כי אין בהוראות המוצעות כדי לגרוע מהוראות סעיפים 34 ו-35 לחוק המעצרים הקובעות סייגים לזכותו של עצור להיפגש עם סניגורו. מכאן שאם מדובר בעצור שפגישתו עם סניגורו נדחתה בהתאם להוראות סעיפים אלה, הדיון בעניין מעצרו יתקיים עמו ועם סניגורו בנפרד, באופן שיימנע הקשר ביניהם. בתוך כך, לא תתאפשר שיחה חסויה ביניהם כקבוע בפסקה (2) המוצעת והם לא ישמעו או יראו זה את זה במהלך הדיון כקבוע בפסקה (3) המוצעת.

בסעיף קטן (ג) מוצע לקבוע כי בעניינו של עצור שמסרב להשתתף בדיון באמצעים טכנולוגיים, והדיון מתקיים בהעדרו ובלא השתתפותו, יחולו הוראות סעיף קטן (ב)(1), (2) ו-(4) המוצע. דהיינו, הוראות סעיף קטן (ב)(3) המוצע, שלפיהן על כל הצדדים והשופט לראות ולכלל הפחות לשמוע זה את זה, לא יחולו, משום שהעצור אינו משתתף בדיון ואילו שאר המשתתפים נמצאים יחד בבית המשפט.

בסעיף קטן (ד) מוצע לקבוע הוראה מיוחדת לעניין עצור שחלה לגביו חובת בידוד מכוח צו בריאות העם (בידוד בית), ושוהה בבידוד במקום מעצר או בבית סוהר, או עצור שחלה לגביו חובת בידוד מכוח צו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש 2019)(בידוד בבית חולים) ושוהה בבידוד במקום מעצר או בבית סוהר בהתאם להוראת רופא לפי סעיף 2(ג) לצו האמור. נוכח הוראות צווי הבידוד, לא ניתן להוציא עצור כאמור מתאו ולהביאו למקום במתקן הכליאה בו מצויים המכשירים הטכנולוגיים באמצעותם משתתפים העצורים בדיוני מעצרים, מבלי לסכן את הסוהרים ואת העצורים והאסירים האחרים. על כן, מוצע לאפשר את קיום הדיון באמצעות מכשיר המאפשר העברת קול בלבד (מכשיר טלפון) באמצעותו ישתתף העצור בדיון במעצרו ויחולו הוראות סעיף קטן (ב) לעניין אופן קיום הדיון. לצד זאת, מוצע לקבוע חריג לפיו אם שוכנע בית המשפט כי באופן חריג לא ניתן לקיים את הדיון בהשתתפות העצור גם באמצעות העברת קול בלבד, תוך הקפדה על הוראות צווי הבידוד הרלוונטיים, רשאי הוא לקיים את הדיון בלא השתתפות העצור. מוצע לקבוע כאמור, שכן בשים לב למגבלות הנגזרות מהוראות צווי הבידוד וסכנת ההדבקה, המחייבות גם חיטוי עיתי של מכשיר הטלפון מעצור לעצור, הגנה מפני הדבקה הדדית של עצורים ומיגון של אנשי שב"ס הבאים במגע עם העצורים חבי הבידוד, ובהתחשב בהיקף המוגבל של הסוהרים שנחשפים לאגף המבודד, יתכנו מקרים חריגים שבהם לא ניתן יהיה לאפשר לעצור להשתתף בדיון מעצרו, על אף מאמצי

שב"ס לאפשר זאת. עם זאת, מוצע כי התנאים לעניין קיום הדיון באמצעים טכנולוגיים, המנויים בסעיף קטן (ב) (1), (2) ו-(4) המוצע, יחולו על דיון המתקיים בהיעדרו ושלא בהשתתפותו של עצור שנמצא בבידוד. בהתאם לכך, יתקיים הדיון בנוכחות סניגורו (כפי שמתחייב אף מהוראות סעיף 16(2) לחוק המעצרים) ויינתן לו לשוחח עם סניגורו (שיחה חסויה) סמוך לפני הדיון, במהלכו ולאחריו, בכפוף כאמור לזכותו להיפגש ולשוחח עם סניגורו. עוד מוצע לקבוע, כי עצור שהיה בבידוד בעת הדיון במעצרו ולא התאפשר לו להשתתף בדיון מעצרו בהתאם להוראות סעיף קטן (ד) (1), יוכל לדרוש, עם תום תקופת הבידוד, ואם טרם הסתיימה תקופת מעצרו, דיון חוזר במעצרו, וזאת מאחר שהדיון בעניינו התקיים שלא בהשתתפותו, תוך פגיעה בזכותו להשתתף בדיון בעניינו ותוך גריעה מיכולתו של בית המשפט להתרשם מהעצור טרם קבלת החלטה בעניין מעצרו. אם טרם הסתיימה תקופת הבידוד, על הדיון החוזר תחול, על פי המוצע, הוראת סעיף קטן (ג) (1) כנוסחו המוצע (דהיינו, דיון באמצעות מכשיר המעביר קול בלבד). אם תמה תקופת הבידוד, תחול, על פי המוצע, הוראות סעיף קטן (א) כנוסחו המוצע, דהיינו, הוא יתקיים בהשתתפותו של העצור באמצעות מכשיר טכנולוגי כמפורט בסעיף קטן (א) המוצע, ויתקיימו לגביו התנאים המפורטים בסעיף קטן (ב) המוצע.

בסעיף קטן (ה) מוצע להבהיר כי ההסדר המוצע בסעיף 16א לחוק המעצרים כנוסחו המוצע חל הן על חשוד שנעצר לצורכי החקירה, טרם הגשת כתב אישום, והן על נאשם שעצור עד תום ההליכים, וזאת בהתאמה לסעיף 16 רישה לחוק האמור, שקובע הוראות לעניין דיון בהארכת מעצר של חשוד או נאשם. כן מוצע להבהיר כי ההסדר המוצע כאמור אינו חל לעניין עצור הנתון במעצר בפקוח אלקטרוני כמשמעותו בסעיף 22ב לחוק המעצרים, שכן עצור כזה אינו מוחזק במקום מעצר, כך שאין מניעה כי יגיע לדיון בבית המשפט, ולכן ההסדר שלפיו על שירות בתי הסוהר לספק לעצור אמצעים טכנולוגיים אינו רלוונטי, כמו גם ההגבלות המיוחדות שחלות על בתי הכלא ומקומות המעצר בתקופת מצב החירום המיוחד. יובהר, כי אין בהוראות סעיף 16א המוצע כדי לגרוע מחקיקה המסדירה קיום דיון שלא בנוכחות העצור, כגון סעיף 48 לחוק המאבק בטרור, התשע"ו-2016.

לפסקה (3) סעיף 17(א) קובע את תקופות המעצר המרביות ששופט רשאי להורות עליהן לגבי חשוד שהדיון מתקיים בנוכחותו. מוצע להבהיר כי חשוד שהדיון בעניינו מתקיים לפי הוראות סעיף 16א(1) רישה ו-(ד) (1) המוצע ייחשב לעניין הוראות סעיף 17(א) האמור למי שהדיון מתקיים בנוכחותו.

סעיף 17(ג) לחוק המעצרים קובע כי חשוד שהשופט ציווה על מעצרו שלא בנוכחותו ולא שוחרר, יובא לפני שופט בהקדם האפשרי ולא יאוחר מ-24 שעות משעת מעצרו. לנוכח התיקון המוצע לעיל של סעיף 17(א) לחוק המעצרים, ומאחר שלא ניתן בתקופת הוראת השעה להביא עצורים לפני שופט, מוצע לקבוע שהוראות סעיף 17(ג) האמור לא יחולו על חשודים שהדיון בעניין מעצרים מתקיים בהעדרם ושלא בהשתתפותם לפי הוראות סעיף 16א(א) (2) או (ד) (2) המוצע, כלומר, חשודים שסירבו להשתתף בדיון באמצעים אלקטרוניים או חשודים חבי בידוד שלא ניתן לקיים את הדיון בעניין מעצרים באמצעים כאמור. עוד מוצע לתקן את סעיף 17(ד) לחוק המעצרים שעניינו בהארכת מעצר של חשוד לפי הצהרת תובע, כך שהוראות סעיף 21(ד) לחוק המעצרים כנוסחו המוצע (ראו דברי ההסבר לפסקה (5) להלן), שלפיהן נדרש אישור לבקשת מעצר מאת דרג בכיר בתביעה (כפי שיפורט להלן), יחולו גם לעניין בקשה להארכת מעצר כאמור.

לפסקה (4) כהשלמה להוראות סעיף 13(ב) לחוק המעצרים הקובע את תנאי חיוניות המעצר (ראו סעיף

1 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים)(הוראת שעה – נגיף הקורונה החדש)(מעצר חשוד בעת מניעה לקדם חקירה), התש"ף-2020 (להלן – הוראת השעה בעניין מעצר חשוד בעת מניעה לקדם חקירה), שבמסגרתו נוספה הוראה זו לחוק המעצרים), מוצע להוסיף תנאי זה גם לתנאים למעצרו של נאשם עד תום ההליכים, הקבועים בסעיף 21 לחוק המעצרים. כאמור, תנאי זה מבנה את שיקול דעת השופט בבואו לצוות על מעצרו של אדם בתקופה זו, ומנחה אותו לשיקול את חיוניות המעצר, בין השאר בהתחשב בפגיעה בעצור הנובעת מקיומו של הדיון שלא בנוכחות, בסיכון להידבקות העצור בנגיף הקורונה בעת שהותו במעצר ובמצב הכליאה באותה עת מהיבט זה. הוראה זו נועדה לצמצם את היקף המעצרים בתקופת מצב החירום המיוחד רק לאלה החיוניים.

כן מוצע, בדומה לתיקון המוצע בסעיף 15(א) לחוק המעצרים (ראו פסקה (2)), ובמטרה לצמצם את היקף המעצרים בתקופה זו רק לאלה החיוניים, לקבוע גם לעניין מעצרים עד תום ההליכים, כי בקשות למעצר כאמור יוגשו באישור של דרג בכיר בתביעה. כך, מוצע לקבוע כי בתיקים שבהם התובע הוא פרקליט מפרקליטות המדינה כפי שקבע שר המשפטים בצו לפי סעיף 12(א)(1) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, בקשות למעצר עד תום ההליכים יוגשו באישור פרקליט כאמור בדרגת מנהל מחלקה ומעלה, ואם אישר זאת המשנה לפרקליט המדינה – באישור פרקליט בדרגת ממונה. בתיקים המנוהלים על ידי תביעה משטרתית, יאושרו המעצרים על ידי תובע שהוא קצין משטרה בדרגת רב פקד ומעלה.

לפסקה (5) סעיף 49 לחוק המעצרים קובע את דרך החתימה על כתב ערובה לצורך שחרור ממעצר. במסגרת זו על העצור לחתום על כתב ערובה לפני שופט, רשם או מזכיר בית המשפט, או בפני שוטר או סוהר שהוסמכו לכך. אם יתקיימו הנסיבות המפורטות בסעיף 2(א) לחוק המוצע, ושר המשפטים יכריז בשלהן על כך שלא ניתן לקיים דיונים בנוכחות עצורים, לא יוכל העצור לחתום על כתב ערובה בדרך זו. על כן מוצע לקבוע כי אם אי אפשר לחתום על כתב ערובה בדרך זו, יפורטו תנאי השחרור בדיון ויירשמו בפרוטוקול הדיון.

לפסקאות (6) ו-7) מוצע להחיל את ההסדר שלפיו העצור ישתתף בדיון בעניינו באמצעות מכשיר טכנולוגי, חלף נוכחותו הפיזית, כמוצע בסעיף 16א לחוק המעצרים כנוסחו המוצע בפסקה (2) (להלן – סעיף 16א המוצע), גם על דיון בבקשה לעיון חוזר בעניינו של עצור, לפי סעיף 52 לחוק המעצרים, וכן על דיון בערר על החלטת בית משפט בעניינו של עצור, או להחלטה בבקשה לעיון חוזר בעניינו של עצור, לפי סעיף 53 לחוק המעצרים, כך שדיונים אלה אף הם יתקיימו שלא בנוכחות העצור אלא בהשתתפות באמצעות מכשיר טכנולוגי כמוצע בחוק זה. על פי המוצע, יחולו הוראות סעיף 16א המוצע רק על דיונים בהליכים כאמור שעצור הוא צד להם, שכן בקשר להליכים אלה מתעורר החשש להדבקות אוכלוסיית מיתקני המעצר ובתי הסוהר, העומד ביסוד ההסדר המוצע באותו סעיף. בהתאם, ההסדר האמור לא יחול על דיונים בבקשות לעיון חוזר ועררים הנוגעים לשחרור או להפרת תנאי ערובה, שמשוחרר בערובה או בתנאים הוא צד להם.

סעיפים 3 ו-4

עם מתן הכרזת השרים לפי סעיף 1(א) להצעת החוק וכל עוד הכרזה זו בתוקף, מוצע כי ההסדר שבסעיף 16א המוצע יחול גם על דיוני מעצר בעניינם של עצירים מינהליים לפי חוק סמכויות שעת חירום (מעצרים), התשל"ט-1979 (להלן – חוק סמכויות שעת חירום (מעצרים)), לעניין נוכחות עציר שביקש להיות נוכח

בדיון בעניינינו לפי סעיפים 4, 5 ו-7 לחוק האמור. מכוח סעיפים אלה מתקיימים דיונים שעניינם אישור צו המעצר המינהלי בידי נשיא בית המשפט המחוזי (ראו סעיף 4 לחוק האמור), עיון תקופתי מחדש במעצר לפי צו מינהלי שאושר לפי סעיף 4 לאותו חוק (ראו סעיף 5 לחוק האמור) וערעור על החלטת נשיא בית המשפט המחוזי לפי אותם סעיפים (ראו סעיף 7 לחוק האמור).

כן מוצע כי ההסדר האמור יחול גם לעניין נוכחות עציר בדיון לפי סעיף 5 לחוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים, התשס"ב-2002 (להלן – חוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים), המורה על הבאתו של העציר לפני שופט, כך שגם דיונים אלה יתקיימו שלא בנוכחות העציר אלא בהשתתפותו באמצעות מכשיר טכנולוגי כמוצע בסעיף 16א המוצע.

סעיף 5

מוצע כי ההסדרים הקבועים בחוק זה לעניין השתתפות עצורים בדיונים באמצעות מכשירים טכנולוגיים לא יחולו במקרים שבהם הדיון מתקיים באולם בית משפט או באולם בית דין, הסמוך למתקן הכליאה, וזאת משום שהרציונלים המפורטים לעיל הנוגעים לקושי ולסיכון הטמונים בניוד העצורים לא מתקיימים בדיון המתקיים כאמור.

סעיפים 6 ו-7

כללי

מערכת המשפט הצבאית היא מערכת מקבילה למערכת המשפט האזרחית, אשר פועלת מכוח חוק השיפוט הצבאי. במערכת זו עומדים לדין חיילים החשודים בביצוע עבירות פליליות. בדומה למערכת המשפט האזרחית, גם במערכת המשפט הצבאית נדרשת, ככלל, נוכחותו של חשוד בדיון המעצר שמתקיים בענייני בפני שופט, וזאת בהתאם לסעיף 240 לחוק השיפוט הצבאי.

החשש מפני הדבקה בנגיף הקורונה והתפשטותו בבתי הסוהר ובכלל, קיים גם ביחס לבתי הסוהר הצבאיים ולמערכת המשפט הצבאית בכללה. כמפורט בחלק הכללי של דברי ההסבר, במקביל להסדר שנקבע בתקנות שעת חירום (דיוני מעצרים) לגבי מערכת המשפט האזרחית, לעניין השתתפות עצורים בדיוני המעצר בעניינם באמצעים טכנולוגיים חלף נוכחותם הפיזית באולם בית המשפט, ולעניין אופן קיום הדיונים, נקבע הסדר דומה בעיקרו לגבי מערכת המשפט הצבאית וזאת בתקנות שעת חירום (דיוני מעצר בבתי הדין הצבאיים), אשר מאפשרות קיום דיוני מעצר בלא נוכחות העצורים אלא בהשתתפותם, בתנאים שפורטו בהן.

בדומה להסדר המוצע בסעיפים 1 עד 4 להצעת החוק לעניין דיוני מעצרים במערכת המשפט האזרחית, מוצע בסעיפים 6 ו-7 להצעת החוק לעגן בחוק את ההסדר שנקבע בתקנות שעת החירום האמורות. כמפורט בחלק הכללי של דברי ההסבר, ייכנסו התיקונים המוצעים בחוק השיפוט הצבאי, בסעיף 7 להצעת החוק, לתוקף רק אם שר הביטחון יכריז, לפי סעיף 6 להצעת החוק, כי קיים חשש ממשי להדבקה כלואים בנגיף הקורונה ועל כן לא ניתן לקיים דיוני מעצרים לפי חוק השיפוט הצבאי בנוכחותם של עצורים, וכל עוד הכרזתו בתוקף. סמכות הכרזה זו מוצעת כאמור כהוראת שעה למשך שנים עשר חודשים.

ההסדר המוצע לעניין דיוני המעצרים במערכת המשפט הצבאית דומה בעיקרו להסדר המוצע לעניין אותם דיונים במערכת המשפט האזרחית, בשינויים המחויבים ובשינויים הנובעים מהבדלים בהסדר הקיים לעניין דיוני מעצרים בחוק השיפוט הצבאי לעומת חוק המעצרים, הכל כמפורט להלן.

סעיף 6

מוצע, מהטעמים המפורטים בחלק הכללי של דברי ההסבר ובדומה לסמכות שמוצע להעניק לשרים בסעיף 1 להצעת החוק, להסמיך את שר הביטחון להכריז, לאחר התייעצות עם שר המשפטים, כי בשל התפשטות רחבת היקף של נגיף הקורונה במדינה קיים חשש ממשי להדבקת כלואים השוהים בחדרי משמר ובתי סוהר צבאיים כהגדרתם המוצעת, בשל מגע עם שאר האוכלוסייה, ולכן לא ניתן לקיים דיוני מעצר בנוכחות עצורים לפי הוראות סעיפים 240 (דיון בהארכת מעצר או בערעור על החלטה בעניין הארכת מעצר) ו-243 (דיון במתן פקודת מעצר) לחוק השיפוט הצבאי, המחייבים נוכחות כאמור.

על פי המוצע, יוכל שר הביטחון להכריז כאמור ביחס למדינה כולה או ביחס לחלק ממנה, בהתאם לנסיבות. כך, אם ניתנה הכרזה לגבי חלק מהמדינה, יחול ההסדר המוצע בסעיף 7 להצעת החוק רק לעניין דיונים בעניינם של עצירים השוהים בחדרי משמר או בתי סוהר בשטח שההכרזה חלה לגביו.

עוד מוצע לקבוע כי ההכרזה האמורה תיכנס לתוקף עם נתינתה ותפורסם ברשומות בהקדם האפשרי. ההכרזה תעמוד בתוקף למשך חודש, ושר הביטחון יוכל להאריך את תוקפה לתקופות נוספות שלא יעלו על חודש ימים כל אחת, וזאת בהתייעצות עם שר המשפטים. כמו כן מוצע כי מעבר לפרסום ברשומות, תימסר הודעה על ההכרזה לשורה של גורמים הנוגעים בדבר. ההסדר המוצע לעניין תוקפה ופרסומה של ההכרזה דומה להסדר המוצע לעניין הכרזת שר המשפטים, בסעיף 1 להצעת החוק.

מוצע להגדיר את המונח "כלוא" כפי שהוא מוגדר בתקנות השיפוט הצבאי (בתי סוהר צבאיים), ככולל עציר או אסיר. בעוד שהחשש להדבקת האוכלוסייה השוהה בחדרי המשמר ובתי הסוהר הצבאיים מתייחס לכלל הכלואים, הרי שההסדר המוצע בסעיף 7 להצעת החוק נוגע לדיונים בעניינם של עצורים בלבד, ולא אסירים, ומוצע לעניין זה להגדיר "עצור" בדומה להגדרתו בסעיף 1 להצעת החוק, כלומר, הן עצור שהוא חשוד והן עצור שהוא נאשם.

סעיף 7

לפסקה (1)(א) סעיף 240(ב) לחוק השיפוט הצבאי קובע כי על אף שככלל, דיון בבקשה להארכת מעצר ייערך בנוכחות העצור, בית הדין רשאי לדון בבקשת מעצר שלא בנוכחות העצור, אם שוכנע על סמך חוות דעת של רופא פסיכיאטרי, שלא ניתן לקיים את הדיון בנוכחות העצור או שנוכחותו תזיק לבריאות נפשו. מוצע כי בתקופת תוקפה של הכרזת שר הביטחון יהיה ניתן להסתמך לעניין זה על חוות דעת רופא (שאינו פסיכיאטר דווקא) ושחוות דעת זו תתייחס לבריאותו של העצור באופן כללי, ולא דווקא לבריאותו הנפשית. זאת בדומה להסדר הקבוע היום בסעיף 16(2) לחוק המעצרים. כך, יהיה אפשר לעשות שימוש בהוראה זו גם לגבי עצורים שחלו במחלה הנגרמת מנגיף הקורונה ועל כן אינם מסוגלים להתייצב לדיון.

לפסקאות (1)(ב) ו-(2) לפי סעיף 240(ב) לחוק השיפוט הצבאי, דיון בבית דין צבאי בבקשה להארכת מעצר שהוגשה לפי סעיף 237 לחוק האמור, כלומר, בקשה להארכת מעצרו של חייל ייערך ככלל בנוכחותו של העצור. כך גם לעניין הדיון בערעור על החלטה בדבר הארכת מעצר (סעיף 240(ד) לחוק האמור). מוצע לקבוע, בסעיף 240 לחוק השיפוט הצבאי כנוסחו המוצע, הסדר שמאפשר את השתתפותו של העצור בדיון בעניין מעצרו לפי סעיף 240(ב) או (ד), באמצעות מכשיר טכנולוגי, חלף נוכחותו הפיזית באולם בית הדין הצבאי.

כאמור, ההסדר המוצע דומה להסדר המוצע לקבוע בסעיף 16 לחוק המעצרים, כנוסחו המוצע בסעיף 2(2) להצעת החוק, לעניין דיוני הארכת מעצר במערכת המשפט האזרחית, בשינויים המתחייבים. כך למשל, מי שתספק את המכשירים הטכנולוגיים שבאמצעותם יתקיימו הדיונים תהיה המשטרה הצבאית,

אשר סמכותה בעניין זה מקבילה לסמכות שירות בתי הסוהר. כמו כן, מוצע להבהיר כי הוראות ההסדר המוצע לא יחולו לעניין מי שמוחזקים במעצר פתוח לפי סעיף 244 לחוק השיפוט הצבאי, שכן אלה, בדומה לעצורים בביקוח אלקטרוני לפי חוק המעצרים, אינם מוחזקים במיתקני הכליאה הצבאיים ומכאן שלא מתקיים לגביהם החשש להדבקה בנגיף הקורונה שבבסיס ההסדר המוצע ואין מניעה להגעתם לדיון בעניינם.

לפסקה (3) מוצע כי ההסדר המוצע בסעיף 240א לחוק השיפוט הצבאי כנוסחו המוצע בפסקה (2) יחול ככלל גם על דיון במתן פקודת מעצר בידי שופט חוקר לפי סעיף 242 לחוק השיפוט הצבאי ודיון במתן פקודת מעצר בידי שופט של בית דין צבאי לפי סעיף 243 לחוק האמור.

סעיף 8

מוצע, בדומה לקבוע בסעיף 5 להצעת החוק, לקבוע כי ההסדרים הקבועים בסעיף 7 להצעת החוק לעניין השתתפות עצורים במערכת המשפט הצבאית בדיוני מעצר באמצעות מכשירים טכנולוגיים, לא יחולו במקרים שבהם הדיון מתקיים בבית דין הסמוך למיתקן הכליאה, וזאת משום שהרציונלים המפורטים לעיל הנוגעים לקושי ולסיכון הטמונים בניוד העצורים לדיון לא מתקיימים בדיון המתקיים במקום כאמור.

סעיף 9

לפסקה (1) סעיף 13(ב1) לחוק המעצרים, אשר עוגן כאמור במסגרת הוראת השעה בעניין מעצר חשוד בעת מניעה לקדם חקירה, קובע כי בבואו לצוות על מעצרו של חשוד על בית המשפט לשקול גם את חיוניות המעצר, בין השאר בהתחשב בפגיעה בעצור הנובעת מקיומו של הדיון שלא בנוכחותו, בהתאם להסדר המוצע לעניין דיון באמצעות מכשיר טכנולוגי בסעיף 16א לחוק המעצרים כנוסחו המוצע בסעיף 2(2) (שנקבע כאמור במסגרת תקנות שעת חירום (דיוני מעצרים)), הסיכון להידבקות העצור בנגיף הקורונה בעת שהותו במעצר ומצב הכליאה באותה עת. מוצע להבהיר שאין מדובר בשיקולים עצמאיים אלא שעל בית המשפט לשקול את חיוניות המעצר אל מול אותן נסיבות, קרי, אופן קיום הדיון, הסיכון להידבקות העצור ומצב הכליאה. תיקון זה תואם את נוסחו המוצע של סעיף 21(ד1) לחוק המעצרים (ראו דברי ההסבר לסעיף 2(4) להצעת החוק).

לפסקה (2) מוצע לתקן את סעיף 240(א1) לחוק השיפוט הצבאי, הקובע תנאי זהה לזה שנקבע בסעיף 13(ב1) לחוק המעצרים, בדומה לתיקון המוצע בפסקה (1).

לפסקה (3) התיקונים שעיגנו את שיקול חיוניות המעצר בסעיף 13(ב1) לחוק המעצרים ובסעיף 240(א1) לחוק השיפוט הצבאי, נקבעו כאמור במסגרת הוראת השעה בעניין מעצר חשוד בעת מניעה לקדם חקירה, שנכנסה לתוקף ביום ל' בניסן התש"ף (24 באפריל 2020). תוקפה של הוראת שעה זו, ומכאן תוקפם של התיקונים האמורים, הוא עד תום 45 ימים מיום כניסתה לתוקף כאמור.

שיקול החיוניות שעל בית המשפט לשקול בבואו לצוות על מעצרו של חשוד (אשר עוגן תחילה בתקנות שעת חירום (דיוני מעצרים) ומוצע, בסעיף 2(4) להצעת החוק, לעגנו גם בסעיף 21(ב1) לחוק המעצרים כנוסחו המוצע לעניין מעצר לאחר הגשת כתב אישום), הוא חלק בלתי נפרד מההסדר שבחוק המוצע. הוא נועד, בראש ובראשונה, לאזן את הפגיעה הנגרמת לעצור מכך שהדיון במעצרו מתקיים בלא נוכחותו, אלא בהשתתפותו לפי הוראות סעיף 16א המוצע (ובמערכת הצבאית – לפי הוראות סעיף 240א המוצע). במסגרת שיקול זה על בית המשפט לתת את דעתו גם לסיכון להידבקות העצור בנגיף הקורונה וגם למצב הכליאה

בהיבט זה. הטעם ביסוד שיקול החיוניות מתקיים כל עוד קיים חשש ממשי להדבקת עצורים או אסירים בשל התפשטות רחבת היקף במדינה של נגיף הקורונה, דהיינו, כל עוד ההכרזה שנתנו השרים לפי סעיף 1 לחוק המוצע עומדת בתוקפה. על כן מוצע לקבוע כי סעיף 13(ב1) לחוק המעצרים, שעניינו במעצר חשוד (מעצר לפני הגשת כתב אישום), יעמוד בתוקפו כל עוד ההכרזה האמורה בתוקף, זאת בדומה להוראה המקבילה שמוצע לקבוע בסעיף 21(ב1) המוצע לעניין מעצר נאשם (מעצר לאחר הגשת כתב אישום). מאותם טעמים מוצע לקבוע כאמור גם לעניין תוקפו של סעיף 240(א1) לחוק השיפוט הצבאי, הקובע הוראה זהה לעניין מעצר חשוד בידי שופט בבית הדין הצבאי לפי סעיף 240(א) לחוק השיפוט הצבאי.

סעיף 10

כאמור, ההסדרים המוצעים בסעיפים 2 עד 4 ו-7 להצעת החוק נקבעו תחילה בתקנות שעת חירום (דיוני מעצרים) ובתקנות שעת חירום (דיוני מעצרים בבתי הדין הצבאיים), ומוצע כעת לבטל את התקנות האמורות.

סעיף 11

כאמור, מוצע לקבוע את החוק המוצע, קרי את סמכות ההכרזה שמוצע לתת לשר המשפטים ולשר לביטחון פנים במשותף, ולשר הביטחון, בסעיפים 1 ו-6 להצעת החוק, בהתאמה, ואת התיקונים המוצעים בחוק המעצרים, חוק סמכויות שעת חירום (מעצרים), חוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים וחוק השיפוט הצבאי, שיחולו בתקופת תוקפן של ההכרזות, כהוראת שעה מוגבלת בזמן. משמעות הדבר היא שסמכותם של השרים הנזכרים לעיל להכריז על כך שלא ניתן לקיים דיונים בהארכות מעצר בנוכחות עצורים תהיה נתונה להם רק עד תום תקופת הוראת השעה, קרי עד תום שנים עשר חודשים. בהתאם, יוגבל גם תוקף הכרזה שנתנו השרים מכוח סמכותם כאמור לתום אותה תקופה.